

บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

เนื้อหาในบทนี้แบ่งเป็น 3 ส่วน ส่วนแรกกล่าวถึงบทสรุปจากการศึกษาทั้งหมด ส่วนที่สองกล่าวถึงข้อเสนอแนะจากการศึกษา และส่วนสุดท้ายเป็นข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษารั้งไป

6.1 บทสรุป

การผลิตลำไยของจังหวัดเชียงใหม่และลำพูน มีการผลิตลำไยในฤดูและนอกฤดู เกษตรกรผู้ปลูกลำไยจึงมีทางเลือกในการผลิตลำไยเพิ่มขึ้น โดยพันธุ์ลำไยที่นิยมปลูกมากที่สุดคือ พันธุ์ดอ เนื่องจากเป็นพันธุ์เบาที่ผลผลิตออกสู่ตลาดก่อนพันธุ์อื่น คุณภาพผลเป็นที่ต้องการของตลาด และสามารถทำเป็นลำไยอบแห้งได้ดี ผลผลิตลำไยในฤดูออกสู่ตลาดในเดือนกรกฎาคมถึงเดือนสิงหาคมของทุกปี และถัดจากเดือนสิงหาคมเป็นลำไยนอกฤดู ซึ่งตลาดต่างประเทศมีความต้องการมากช่วงเดือนธันวาคม มกราคม และกุมภาพันธ์ สำหรับการตลาดลำไยในจังหวัดเชียงใหม่และลำพูนมีลักษณะการขายในรูปแบบการขายแบบเหมาสวนในระยะผลเริ่มแก่ และเกษตรกรเก็บเกี่ยวผลผลิตขายเองหรือขายอิสระ โดยจำหน่ายให้กับพ่อค้าท้องถิ่น พ่อค้าขายส่งหรือพ่อค้าاجرสหกรณ์การเกษตร และสั่งรับซื้อลำไย ซึ่งมีการรับซื้อลำไยใน 2 รูปแบบคือ ลำไยช่อ และลำไยร่วง ในส่วนของลำไยช่อมีการกระจายผลผลิตเพื่อบริโภคภายในประเทศและส่งลำไยช่อไปต่างประเทศ ส่วนลำไยร่วง พ่อค้าท้องถิ่น พ่อค้าส่ง และโรงงานแปรรูปลำไยรับซื้อเพื่อทำลำไยอบแห้งรอการจำหน่ายภายในประเทศและส่งออกต่างประเทศต่อไป

การศึกษาพฤติกรรมทางการตลาดลำไยในจังหวัดเชียงใหม่และลำพูนได้แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ในส่วนแรกเป็นการศึกษาลักษณะทั่วไปของเกษตรกรและผู้ประกอบการตัวอย่าง ส่วนที่สองเป็นลักษณะการผลิตลำไยของเกษตรกรและผู้ประกอบการตัวอย่าง และส่วนที่สามเป็นการวิเคราะห์พฤติกรรมทางการตลาดลำไยในจังหวัดเชียงใหม่และลำพูนพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุอยู่ระหว่าง 51-60 ปี และจบการศึกษาระดับประถมศึกษา ซึ่งเกษตรกรมีสวนลำไยพื้นที่ 1-5 ไร่ หรือสวนขนาดเล็กมากที่สุด รองลงมาคือสวนพื้นที่มากกว่า 5-10 ไร่ และสวนลำไยมากกว่า 10 ไร่ ตามลำดับ ส่วนผู้ประกอบการค้าลำไยนั้น ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุน้อยกว่า 50 ปี และจบการศึกษาระดับประถมศึกษา โดยส่วนใหญ่เป็นพ่อค้าท้องถิ่นหรือพ่อค้าเหมาสวน

การศึกษาลักษณะการผลิตลำไยของเกษตรกรประกอบไปด้วยการผลิตในฤดู การผลิตนอกฤดู และการผลิตทั้งในฤดูและนอกฤดู ซึ่งมีเกษตรกรผลิตลำไยเฉพาะในฤดูเป็นส่วนใหญ่ รองลงมาคือมีการผลิตลำไยเฉพาะนอกฤดูเท่านั้น เมื่อพิจารณาตามขนาดพื้นที่ปลูกลำไยแล้วพบว่า เกษตรกรที่ผลิตลำไยเฉพาะในฤดู และนอกฤดู ส่วนใหญ่มีส่วนลำไยขนาดเล็ก รองลงมาคือสวนขนาดกลาง และสวนขนาดใหญ่ ส่วนเกษตรกรที่ผลิตลำไยทั้งในฤดูและนอกฤดู ส่วนใหญ่มีส่วนลำไยขนาดเล็ก รองลงมาคือสวนขนาดใหญ่ และสวนขนาดกลาง ส่วนลักษณะการตลาดลำไยของผู้ประกอบการค้าลำไยพบว่า ผู้ประกอบการมีการซื้อและขายลำไยในฤดูมากที่สุด โดยเป็นพ่อค้าท้องถิ่นหรือพ่อค้าเหมาสวน พ่อค้าขายส่งหรือพ่อค้าاجر และสหกรณ์การเกษตร รองลงมาคือทำการซื้อและขายลำไยทั้งในฤดูและนอกฤดูโดยเป็นผู้ประกอบการที่เป็นล้งรับซื้อลำไย

การวิเคราะห์พฤติกรรมทางการตลาดลำไยได้พิจารณาจากพฤติกรรมด้านการกำหนดราคา ผลการศึกษาพบว่าเกษตรกรซึ่งมีการผลิตลำไยในฤดู นอกฤดู และการผลิตลำไยทั้งในฤดูและนอกฤดูไม่ได้เป็นผู้กำหนดราคา การกำหนดราคาผลผลิตลำไยทั้งลำไยช่อและลำไยร่วงที่ขึ้นอยู่กับวิธีการซื้อขาย ถ้าเป็นการขายเหมาสวน ราคาผลผลิตลำไยถูกกำหนดโดยพ่อค้าเหมาสวนรวมทั้งเป็นราคาที่ได้จากการต่อรองกันระหว่างพ่อค้าเหมาสวนและเกษตรกรเจ้าของสวนลำไย แต่ถ้าเป็นการเก็บผลผลิตลำไยขายเองเกษตรกรนำผลผลิตไปขายตามจตุรัสหรือมีพ่อค้ามารับซื้อที่สวน ราคาที่เกษตรกรได้รับเป็นราคาที่ได้จากพ่อค้าท้องถิ่น พ่อค้าขายส่ง ล้งที่รับซื้อลำไย และสหกรณ์การเกษตร ส่วนพฤติกรรมด้านการกำหนดราคาในส่วนของผู้ประกอบการ ราคารับซื้อผลผลิตลำไยของผู้ประกอบการเป็นราคาที่อิงมาจากพ่อค้าคนกลางที่รับซื้อลำไยภายในประเทศและจากพ่อค้าคนกลางในประเทศจีน

พฤติกรรมด้านการแข่งขันจากการผลิตลำไยในฤดู นอกฤดู และการผลิตลำไยทั้งในฤดูและนอกฤดูของเกษตรกรผู้ผลิตลำไยไม่มีการแข่งขันด้านราคาระหว่างเกษตรกรในการขายผลผลิต ราคาถูกกำหนดจากพ่อค้า และเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีอำนาจต่อรองราคากับพ่อค้า ยกเว้นเกษตรกรที่ขายแบบเหมาสวนช่วงลำไยนอกฤดูออกสู่ตลาดที่สามารถต่อรองราคากับพ่อค้าเหมาสวนได้ รวมทั้งเกษตรกรไม่มีการรวมตัวกันเพื่อขายผลผลิต และส่วนของผู้ประกอบการนั้นไม่มีการแข่งขันด้านราคาระหว่างผู้ประกอบการในการซื้อขายผลผลิตในผู้ประกอบการที่เป็นพ่อค้าท้องถิ่นหรือพ่อค้าเหมาสวน พ่อค้าขายส่งหรือพ่อค้าاجر และสหกรณ์การเกษตร แต่มีการแข่งขันด้านราคาระหว่างผู้ประกอบการในการซื้อขายผลผลิตในผู้ประกอบการที่เป็นล้งรับซื้อลำไย ซึ่งผู้ประกอบการไม่มีการรวมตัวกันเพื่อขายผลผลิต อีกทั้งส่วนใหญ่ไม่มีการหาช่องทางการจัดจำหน่ายเพิ่มเติม

สำหรับพฤติกรรมตลาดอันเนื่องมาจากนโยบายการตลาดลำไยของรัฐบาลพบว่า ก่อนปี

พ.ศ. 2552 เกษตรกรและผู้ประกอบการส่วนใหญ่ไม่เคยซื้อขายลำไยตามนโยบายการตลาดลำไยของรัฐบาล แต่เกษตรกรบางรายที่เคยขายลำไยตามนโยบายของรัฐบาลนั้นได้ขายผลผลิตให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับภาครัฐ ได้แก่ สหกรณ์การเกษตร ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ชกส.) รวมทั้งสิ่งที่เข้าร่วมโครงการรับซื้อลำไยของภาครัฐ นโยบายการตลาดลำไยของรัฐบาลเป็นการแทรกแซงตลาดเพื่อกระจายผลผลิตออกสู่ตลาดภายในประเทศและตลาดต่างประเทศได้เร็วขึ้น ซึ่งเกษตรกรและผู้ประกอบการได้รับผลกระทบจากนโยบายของรัฐบาลไม่มากนัก แต่นโยบายการตลาดลำไยของรัฐบาลทำให้เกิดการแทรกแซงราคาลำไยในตลาด และในปี พ.ศ. 2552-2553 เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการและไม่ได้นำผลผลิตไปขายให้หน่วยงานใด ซึ่งนำผลผลิตไปขายให้ผู้ประกอบการทั่วไป เกษตรกรผู้ผลิตลำไยทั้ง 3 รูปแบบไม่ได้รับผลประโยชน์จากนโยบายการตลาดลำไยของรัฐบาล แต่เกษตรกรบางส่วนที่นำผลผลิตไปขายให้สหกรณ์การเกษตร ชกส. หรือสิ่งที่เข้าร่วมโครงการรับซื้อลำไยของภาครัฐได้ประสบปัญหาคือ กระบวนการรับซื้อช้า เสียเวลารอคิวนานเพื่อขายผลผลิต และเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานราชการเข้ามาส่งเสริมการตลาดลำไยน้อย นอกจากนี้ผลผลิตที่เกษตรกรได้รับจากการขายผลผลิตทั้งในรูปแบบลำไยช่อและลำไยร่วงคือ ไม่ถูกพ่อค้ากดราคาและสามารถขายลำไยได้ในราคาที่ยุติธรรม ส่วนผลเสียคือไม่สามารถต่อรองราคากับผู้รับซื้อที่เข้าร่วมโครงการรับซื้อลำไยของรัฐบาลได้ และใช้เวลานานในการขายผลผลิตลำไย ส่วนผู้ประกอบการได้รับผลกระทบจากนโยบายของรัฐบาลคือ ราคารับซื้อลำไยกับราคาที่ขายต่อให้พ่อค้าไม่แตกต่างกันมากนักและมีเจ้าหน้าที่เข้ามาส่งเสริมน้อย ผลผลิตที่ได้รับจากนโยบายคือ มีช่องทางการจำหน่ายเพิ่มขึ้น ส่วนผลเสียคือ ไม่สามารถขายในราคาที่สูงขึ้น

ในด้านการเปลี่ยนแปลงราคาผลผลิต และแนวโน้มราคาที่เกษตรกรได้รับพบว่า ราคาลำไยช่อและลำไยร่วงพันธุ์คอเกรด AA, A และ B ในจังหวัดเชียงใหม่และลำพูนในปี พ.ศ. 2549-2553 มีการเปลี่ยนแปลงราคาผลผลิตลำไยไปตามปริมาณความต้องการขายผลผลิตและความต้องการซื้อลำไยในตลาด โดยฤดูกาล ความพอใจของผู้บริโภค จำนวนผู้ผลิตลำไย และนโยบายของรัฐบาลเป็นตัวกำหนดให้อุปสงค์และอุปทานเปลี่ยนแปลงไป อย่างไรก็ตามปริมาณผลผลิตลดลงหรือเพิ่มขึ้นในแต่ละปีนั้นเกิดจากการผลิตลำไยมีผลกระทบจากอุณหภูมิและสภาพอากาศที่แปรปรวน รวมทั้งสภาพพื้นที่ที่ปลูกลำไยหรือแหล่งที่ผลิตลำไยในแต่ละพื้นที่ จึงค่อนข้างทำให้ผลผลิตในแต่ละปีมีแนวโน้มที่ไม่ชัดเจน ส่วนแนวโน้มราคาที่เกษตรกรได้รับ จากการวิเคราะห์ราคาลำไยช่อและลำไยร่วงพันธุ์คอทั้งสามเกรดพบว่า ราคาลำไยในทุกรูปแบบลำไยช่อและลำไยร่วงทั้งสามเกรดในจังหวัดเชียงใหม่และลำพูนไม่สามารถหาแนวโน้มราคาที่เกษตรกรได้รับ เนื่องจากตลาดลำไยถูกบิดเบือนโดยกลไกของตลาดซึ่งมีนโยบายการรับซื้อลำไยเข้ามาเกี่ยวข้อง ทำให้ไม่เป็นไปตามกลไกของตลาด ซึ่งนโยบายการตลาดลำไยของรัฐบาลไม่มีความแน่นอนและไม่เหมือนกันในแต่ละปีทำให้ไม่

สามารถคาดการณ์แนวโน้มราคาได้ ส่วนการวิเคราะห์ราคาลำไยนอกฤดูในรูปแบบลำไยช่อและลำไยร่วงทั้งสามเกรดไม่สามารถระบุได้ว่าข้อมูลมีการกระจายแบบใดเนื่องจากการผลิตลำไยในฤดูและนอกฤดูเป็นการผลิตที่ไม่ได้แยกออกจากกันอย่างชัดเจน ซึ่งเป็นเหมือนกับผลผลิตที่ออกได้ตลอดทั้งปี จึงทำให้ราคามีทิศทางที่ไม่แน่นอน อีกทั้งปริมาณการส่งออกที่ไม่สม่ำเสมอ จึงทำให้ไม่สามารถวิเคราะห์ข้อมูลอนุกรมเวลาเพื่อหาแนวโน้มราคาลำไยที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้

นอกจากนี้ปัญหาการตลาดลำไยของเกษตรกรผู้ผลิตลำไยในฤดูพบทั้งในรูปแบบลำไยช่อและลำไยร่วงพบปัญหาผลผลิตลำไยมีราคาต่ำและปริมาณผลผลิตลำไยในแต่ละปีไม่สม่ำเสมอ ส่วนเกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดูมีปัญหาการตลาดลำไยในรูปแบบลำไยช่อเท่านั้น โดยพบปัญหาผลผลิตลำไยในแต่ละปีไม่สม่ำเสมอและมีราคาต่ำ สำหรับเกษตรกรผู้ผลิตลำไยทั้งในฤดูและนอกฤดูมีปัญหาการตลาดลำไยในรูปแบบลำไยช่อพบปัญหาผลผลิตลำไยในแต่ละปีไม่สม่ำเสมอและขาดแคลนเงินทุนทำให้ต้องกู้เงินมาใช้ในการผลิตลำไย ปัญหาการตลาดลำไยในรูปแบบลำไยร่วงคือ ผลผลิตลำไยในแต่ละปีไม่สม่ำเสมอและจำนวนเกษตรกรผู้ปลูกลำไยมีมาก ส่วนปัญหาการตลาดลำไยที่ผู้ประกอบการค้าลำไยพบในลำไยในฤดูพบปัญหาการตลาดในรูปแบบลำไยช่อเท่านั้นคือ ปัญหาลำไยมีราคาต่ำโดยพ่อค้าคนกลางที่รับซื้อลำไยในประเทศและพ่อค้าคนกลางจากประเทศจีนเป็นผู้กำหนดราคาลำไย และผู้ประกอบการค้าลำไยทั้งในฤดูและนอกฤดูพบปัญหาการตลาดในรูปแบบลำไยช่อเท่านั้นคือ ผลผลิตในแต่ละปีที่รับซื้อไม่สม่ำเสมอและผลผลิตลำไยมีราคาต่ำ

6.2 ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

- 1) รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารการตลาดที่ทันสมัยให้แก่เกษตรกร และควรพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการลำไย โดยเร่งหาตลาดลำไยใหม่เพื่อขยายตลาดต่างประเทศให้กว้างขวางขึ้น รวมทั้งมีการโฆษณาประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ลำไยไทยเพื่อให้ผู้บริโภคชาวต่างประเทศได้รู้จักลำไยไทยและมีความต้องการบริโภคลำไยของไทยมากขึ้น เช่น การเชิญพ่อค้าผู้นำเข้าผลไม้มาพบปะผู้ส่งออกหรือผู้ผลิตลำไยไทยเพื่อให้มีการสั่งซื้อลำไยในอนาคตต่อไป
- 2) การวิเคราะห์ราคาลำไยในฤดูและนอกฤดูทั้งรูปแบบลำไยช่อและลำไยร่วงเกรด AA, A และ B ในจังหวัดเชียงใหม่และลำพูนมีข้อจำกัดในการวิเคราะห์ข้อมูล เมื่อนำข้อมูลราคาลำไยมาวิเคราะห์จึงทำให้ไม่ได้ข้อมูลอนุกรมเวลาเพื่อหาแนวโน้มราคาผลผลิตลำไยในฤดูและนอกฤดูใน

อนาคต และแม้ว่าจะสามารถหาแนวโน้มราคาได้ก็ไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงเพราะราคาลำไยในฤดูและนอกฤดูคาบเกี่ยวกันจึงเป็นไปได้ที่ราคาลำไยที่ได้จากการวิเคราะห์จะมีความคลาดเคลื่อนสูง

6.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษารั้งต่อไป

การศึกษาพฤติกรรมทางการตลาดลำไยในจังหวัดเชียงใหม่และลำพูน ได้มีการนำข้อมูลรายเดือนตั้งแต่ พ.ศ. 2549-2553 ซึ่งเป็นข้อมูลทุติยภูมิมาใช้ในการศึกษาการเปลี่ยนแปลงราคาลำไยและแนวโน้มราคาลำไยที่เกษตรกรได้รับ โดยเป็นข้อมูลราคาลำไยช่อและลำไยร่วงพันธุ์ดอเกรด AA, A และ B ที่เกษตรกรผู้ปลูกลำไยได้รับในจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดลำพูน ซึ่งในโอกาสต่อไปสามารถนำผลการศึกษาและข้อมูลราคาลำไยมาทำการศึกษารั้งต่อไปได้ในส่วนของผลการดำเนินงานด้านการตลาดในวิธีการศึกษาประสิทธิภาพราคาลำไยซึ่งเป็นวิธีการศึกษาที่ต้องใช้ข้อมูลราคาลำไยรายปี เช่น การศึกษาความเชื่อมโยงตลาดหรือการส่งผ่านราคา เพื่อพิจารณาความเชื่อมโยงตลาดในเขตนอนหรือการพิจารณาเกี่ยวกับการค้าลำไยในเชิงพื้นที่ นอกจากนี้พฤติกรรมตลาดยังเป็นตัวกำหนดหรือบ่งบอกว่าผลการดำเนินงานด้านการตลาดลำไยเป็นไปในลักษณะใด ดังนั้นหากมีการศึกษาด้านผลการดำเนินงานด้านการตลาดต่อไปทำให้ผู้ศึกษามีแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูลและสามารถค้นคว้าหาข้อมูลจากสื่อต่างๆ หรือขอข้อมูลจากหน่วยงานราชการมาใช้ได้

นอกจากนี้ข้อมูลราคาลำไยที่ได้รับจากหน่วยงานต่างๆ ไม่เหมือนกันอาจทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนของข้อมูลถ้านำราคาลำไยจากหลายๆ หน่วยงานมาวิเคราะห์รวมกัน ดังนั้นจึงควรอ้างอิงราคาลำไยจากหน่วยงานเดียวเพื่อหลีกเลี่ยงความผิดพลาดของข้อมูล แต่ถ้าจะนำข้อมูลราคาลำไยจากหน่วยงานต่างๆ มาใช้ด้วยกัน ควรเป็นข้อมูลราคาลำไยคนละประเภท เช่น ราคาลำไยสด ราคาลำไยอบแห้ง เป็นต้น